

Titel: Archief Wilhelmina Drucker

Archief: IAV_00000048

Inventaris: 0025

Aan Ouders van * * * * *
12-, 13-, en 14-jarige Meisjes.

Middelbaar Onderwijs
----- voor Meisjes.

Middelbaar Onderwijs

VOOR

MEISJES.

Daar was een tijd, dat ouders van 12, 13 en 14jarige kinderen zich voornamelijk bezigden met de gedachte: „Wat moet onze zoon worden? Waarheen moeten wij hem zenden, als hij de lagere school heeft doorloopen?“ Daarna is echter gekomen de dag, dat ouders zich diensoffe vragen voorlegden met betrekking tot hunne dochters; die vragen zijn gevolgd door meederen en in het beslen kwalen zeer volen zich — vaak geheel vruchteloos — met het zoeken naar den weg om de meisjes een fatsoenlijk, zelfstandig bestaan te verschaffen.

Vaak geheel vruchteloos, zeggen wij. Eendeels, omdat maar al te veel menschen niet voldoende op de hoogte zijn van de verschillende inrichtingen van onderwijs, ja zelfs niet eens weten tot wien zich te wenden om op de hoogte te komen; anderdeels, omdat bij goede informatie vaak blijkt, dat de bestaande inrichtingen niet beantwoorden aan datgene, wat men verlangt. En juist wanneer men zoekt naar verdere opleiding voor het meisje, dat de lagere school verlaten zal en dat nog niet toegeerst is met de noodige kennis een zich door het leven te kunnen

staan, komt men tot de conclusie, dat er bij de regeling van ons onderwijs misser gelot is op de belangen van het meisje dan op die van den jongen.

Niet allen kunnen worden onderwijzers of hebben lust om zich aan het maisters- of moestersvak te wijden. Er zijn zoo vele betrekkingen en werkkringen, waarvoor onzesdij meer vereischt wordt dan de uitgebeide lagere school geeft. — Met de uitgebeide lagere school hebben wij in het bijzonder het oog op de derde-klasse-scholen en daarmee gelijkstaande inrichtingen van onderwijs. — Verscheidene meisjes uit den zoogenamden middenstand zienen zich h.v. gaarne voersteriden voor betrekkingen van administratieve aard of credities, waarvoor de kennis van moderne talen een vereischte is, als de ouders maar wisten, waar die kennis kan worden verkregen tegen een binnen het bereik van hun beurs vallenden prijs, terwijl wederom anderen op den jeugdigen leeftijd van ongeveer 13 jaar nog volstrekt niet gesopenbaard hebben in welke richting zij zich het beste zullen ontwikkelen.

Heeft een jongen nog geen koste gedron, wat nood! Voor hem staat daar de Hoogere Burgerschool met driejarige cursus, welke hem in dat tijdsverloop van drie jaren verschaffen kan: meerdere ontwikkeling, en bovendien en gelegenheid om zich te ontploeken, terwijl na goed voldoende leertijd het eind-diploma, alsdan gekaald, hem een uitstekende aanbeveling is voor verschillende carrières.

Naast de Hoogere Burgerschoolen met 3-jarige cursus voor jongens, die in Amsterdam vier in getal zijn, is echter tergens in ons land een daarmee gelijkstaande school voor meisjes aan te wijzen. Maar zijn er dan ook niet Hoogere Burgerschoolen voor meisjes? Ka worden niet in sommige steden de meisjes ook toegelaten op de Hoogere Burgerschoolen met vijf-jarige cursus? vragen misschien eskelen van ons lezers. Volkomen waar, maar toch bestaat hier een leente en een groete leente ook, wie uit des weg-euiming door een ten eerste wordt gewenscht.

Laat ons, om de mak goed te overzien, ons nagaan welke verschillende inrichtingen al zoo aan de lagere

school aansluiten. De gymnasia, die eigenlijk bij het Hooger Onderwijs thans behooren, omdat het eind-diploma toegang verschafft tot de Universiteit en die dus alleen bezocht worden door de aanteaande studenten, laten wij hier buiten beschouwing, als niet vallende in de categorie van inrichtingen, welke voersteriden voor betrekkingen gelijk wij die op het oog hebben. Overigens tellt ons land: Rijkse Hoogere Burgerschoolen, Gemeentelijke Hoogere Burgerschoolen (al of niet gesubsidieerd), Burgerdag- en avondscholen, Ambachtscholen en Industriëscholen. De eerste, de Rijkse Hoogere Burgerschoolen, 20 in getal, nemen zoewel vrouwelijke als mannelijke leerlingen op, echter niet op geheel gelijken voet: de toelating van meisjes moet telkens door een ministerieel besluit worden goedgekeurd, zoodat deze afhankelijk is van de opvatting des ministers; de tweede groep doet dit gedeeltelijk. Het al of niet toelaten van meisjes op de Gemeentelijke Hoogere Burgerschoolen is geheel aan de gemeente overgelaten, ook al ontvangt deze voor haar Hoogere R. Sch. subsidie. Dit nu lijkt ons wel wat onconsequent. Waar het Rijk, door zijn instellingen open te zetten voor leerlingen van beiderlei kunne, heeft erkend, dat zoewel de opleiding van de vrouwelijke als die der mannelijke spes patriae den Staat ter harte gaat, hem, naar moet aan het verlossen van subsidie verbonden worden de voeweande, dat de gesubsidieerde inrichtingen datzelfde principe behouden heeg te houden. Na dit echter niet geschiedt, zien wij verscheidene Gemeentelijke R. B. Sch. haar deuren slechts openzetten voor jongens en ze gesloten houden voor meisjes, ho dit reeds het geval met de gesubsidieerde inrichtingen, de niet-gesubsidieerde houden natuurlijk niet veel beter.

Ho! ho! roept hier misschien iemand ons toe, zij verzet geheel, dat er ook zijn in ons vaderland Hoogere Burgerschoolen voor meisjes. Dat doen wij volstrekt niet en daarom zullen wij ze op staanen voet aanhalen. Nederland telt nu gemeentelijke, niet-gesubsidieerde R. B. Sch. voor meisjes naast een door partikulieren opgericht te Amsterdam, de zoogenamde grafen-school, welke bijnaam

inder reeds terstond doet begrijpen, dat deze inrichting wegens haar hoog schoolgeld slechts kan bezocht worden door hoogst enkele meisjes, wier ouders behooren tot de gederfden.

Voor jongens bestaan voorts de ambachtscholen, de Industrie-afdeek de Burger dag- en avondschoolen tot opleiding voor verschillende beroepen, het aanbrengen van materiaal-kennis en het onderwijs in teekenen; voor meisjes de vier Industriescholen, alle subsidie genietende van den Staat, en de zeer particuliere kracht en het leven gepiepen, volstrekt niet door stad of rijk gesubsidie, Kook- en Huiswachescholen, welke laatste groep, als niet behoorende bij de inrichtingen van Staats of gemeentewege, wij verder niet stilwijzen kunnen voorbijgaan, omdat het ons hier te doen is om de officieele organisatie te bespreken.

Hebben wij dus aangevoerd, dat het aantal scholen, welke ten bate van meisjes-ontwikkeling en -opleiding door den Staat gestosud worden, slechts zeer gering is tegenover die, welke aan dezelfde roeping voor den jongen beantwoorden, volkomen juist kunnen wij des toestand niet schetsen, omdat wij niet precies weten, voor alle plaatsen van ons land, aan welke gemiddtelijke H. B. Sch. meisjes worden toegelaten. Slechts dit eens weten wij: aan lang niet alle. En wat hierbij het meisje vooral doet zijn de dapo der toestanden, haar het zoo noodzakelijke Middelhare Ouderwijs ontbeedt, waar het den jongen kan worden gegeven en ook wordt verstrekt, is het bedrag van het schoolgeld. Over het algemeen kan men gerust zeggen, dat in een de scholen voor meisjes alleen, en aan die scholen, waar zij ook worden toegelaten, het schoolgeld ongeveer het dubbele bedraagt van dat, hetwelk wordt geheven op inrichtingen, die alleen bezocht worden door jongens. Veelal komt nog daarbij, dat de laatste categorie scholen een leercursus van drie jaren hebben en de leerling dus na drie jaar een einddiploma kan verwerven, dat vaak bij sollicitatie naar eenige betrekking tot aanbeveling dient, terwijl de tweede groep bijna altijd een vijfjarige cursus

heeft, dat meer tijd- en daardoor in dubbele mate geld-rekend is; aan de eerste daarentegen, de H. B. School voor meisjes alleen, is de leeftijd wel slechts drie jaren en wordt na goed volmaakte studie ook een getuigediploma uitgereikt, doch om als aanbeveling te dienen bij het trachten erlangen van betrekkingen kan dit niet wedijveren met het einddiploma, straks genoemd. Terwilt of ten overzichte — wij wagen niet zelfs te beslissen — wordt vaak gezegd van het onderwijs op de H. B. Scholen voor meisjes, gelijk ook nog eehangs Mevr. Henriette Goodenil, deprecidante van de onderwijzeressen-vereniging Timgabur, op een vergadering beweende) dat dit meer er op is ingericht om de dametjes over een en ander te doen meugrafen, dan om haar geschikt te maken tot het bekleden van een zelfstandige betrekking, een nuttigen werkring, een zelfstandigje positie in de maatschappij.

Kiezen wij om het bovenstaande te verduidelijken, als voorbeeld de scholen in Amsterdam.

Op de H. B. Scholen met driejarige cursus voor jongens wordt betaald f 30 schoolgeld daerhan, wie inkomens f 200 of minder bedraagt; wie hooger inkomens heeft moet naar evenredigheid meer betalen tot f 180. Op de H. B. S. met vijfjarige cursus voor jongens wordt bij gelijk inkomens van f 200 of minder, getield f 60 als minimum, natuurlijk ook opklimmende naar evenredigheid, hier tot f 250 als hoogste bedrag. Op de meisjes H. B. School geldt de laatste finansiële regeling.

Voor jongens nu heeft dat verschil in de driejarige en de vijfjarige keegenaand geen beteekenis, vooral niet wanneer men weet, dat zij, na op de eerste te hebben doorgelopen de drie klassen en met goed gevolg te hebben afgelegd het eind-examen, de vierde en vijfde klasse der H. B. Sch. met vijfjarige cursus of de Handelschool kunnen bezoeken tegen betaling van gelijk schoolgeld als werd gestort op de vorige inrichting. Wie, die slechts te beschikken heeft over een inkomens van hoogstens f 200 en de opvoeding van eenige kinderen heeft te bekostigen, zal kiezen voor zijn zoon de inrichting, waar wordt betaald

f 60 als minimum, terwijl elders voor f 30 datzelfde onderwijs kan worden gevolgd? Zoo gek is natuurlijk niemand. Voor het meisje is echter die pas afgesloten, want juist op de H. B. Sch. met vijfjarige cursus (minimum-schoolgeld f 60) wordt zij met, op die met driejarige cursus (minimum-schoolgeld f 30) wordt zij niet toegelaten. Alle ouders, wier dochters bezochten de derde klasse scholen of daarmee gelijkstaande inrichtingen, m. a. w. wier geboortige draagkracht zich wel uitstrekt tot f 30, maar niet tot f 60, zijn dan verplicht, al willen zij nog zoo gaarne hun meisjes strafwaardig maken voor de wansieling des levens, elders dan op de Hoogere Burgerschool een toekomst voor haar te zoeken; vandaar dan ook dat menigmaal de Industrieschool beschouwd wordt als een waar toevluchtsoord, of dat wegens het niet bereikbare van particuliere lessen — in de moderne talen b.v. als een levensbeschafte te beschouwen — het meisje strijdensmoede in 's Hooftzaken een anderen levensweg inslaat, dan zij zelve en haar ouders zoo gaarne gezien hadden.

En zelfs voor hen, die onder hun kinderen maar één dochter tellen en zich misschien de effers zouden willen getroosten en een dristig jeren dat dubbele bedrag voor haar te betalen, is zulke nog een onbegonnen werk. Wat taak staat voor haar open? De H. B. Sch. voor meisjes en de H. B. Sch. met vijfjarige cursus. Bezocht zij de laatste slechts drie jaar, dan is het haar onmogelijk eindexamen te verkrijgen, en mist zij dan den zoo noodigen aanbevelingsbrief. Wil zij naar de eerste, dan komt zij era tot de dreuve conclusie, dat het tot heden genoten onderwijs haar niet voor genoeg heeft gebruikt, want voor het admisie-examen aan deze inrichting wordt geëischt: kennis van de beginselen der drie moderne talen, en . . . op de derde-klasse school leerde zij alken de beginselen van Fransch.

Dit niet-waarslijten en de sadelooze gevolgen daarvan is reeds in verschillende kringen gevoeld. In November 1894 wies de schoolcommissie al hierop en deed toen aan den Gemeenteraad het voorstel om de derde klasse meisjesscholen met een 8e klas te vervoeren, waartoe

dan eenige kennis der Engelsche en Duitse taal zou kunnen worden verkrigen. Bij dit voorstel zag echter de schoolcommissie een beslissenden factor over het hoofd: het geld. Voor de meeste ouders van de meisjes die later zich een zelfstandige positie moeten of willen verschaffen is f 60 een te hoog bedrag. Dierzelfde factor is ook vergeten door een andere groep personen, welke onstreeks een jaar later bij den Gemeenteraad aanklopte met het verzoek om uitvoering te geven aan het door de schoolcommissie voorgestelde. Deze groep bestond uit meesters, welke men gerust in belangstellenden in belanghebbers zou kunnen noemen; n.l. ouders van leerlingen der derde-klasse scholen. In December 1895 zonden dezen een adres aan den Raad, waarin zij argumenteerden, dat het bezochten der 4e kl. scholen (met een schoolgeld van f 70) velen ouders te kostbaar was. Maar is dan f 60, waarbij bovendien nog een tamelijk bedrag aan boeken komt, niet evenveel te hoog?

Beter is dit ingrueten door de *Vereeniging van leerlingen van speekbare lagere scholen te en de klasse te Amsterdam*, welke in Juni l.d. zich eveneens verdedde tot den Gemeenteraad met het verzoek om de jongensscholen met twee, de gemengde en meisjesscholen met één klas te vervoeren, doch — betruwend dat thans nog het meisje ten opzichte van het middelbaar Onderwijs in zeevel ongunstiger positie verkeert dan de jongen — daarnaa paarde het verzoek om een of meer Hoogere Burgerscholen met driejarige cursus ook open te stellen voor meisjes. Deze maatregel zou verschikome goede gevolgen hebben, reende adressante. Inzere, daar de jongensscholen 3e kl. slechts zes klassen tellen en de gemengde scholen wel een zevende klas hebben, welke echter op vele scholen voor de meisjes gereserveerd blijft, moet de beide zwaren twaalf- en dertienjarige jongens wel naar de Hoogere Burgerscholen trekken, daar de meeste ouders niet weten wat met hen aan te vangen op dien leeftijd. Geveel daarvan: 1° overbevolking op de Hoogere Burgerscholen het eerste en soms nog in het tweede studiejaar; 2° het bezokken dier inrichtingen

deur tal van leerlingen, welke volstrekt niet geschikt zijn voor het ontvangen van Middelb. Onderwijs en die een plaats innemen, die met meer vrucht kon worden ingenomen door menig meisje, aan wie zulke thans onmogelijk is, en 3° het verlaten van de H. B. Sch. zonder de cursus geheel te hebben doorlopen, m. a. w. een desorganisatie van de H. B. S. zelve.

Konden de jongens op de lagere school voortgezet onderwijs ontvangen, het pool der Middelbare school zou rijzen, omdat *diër* dan alleen de besten — niet gelijk nu geschiedt, bijna allen — zich zouden melden en de plaatsen slechts zelden worden ingenomen door leerlingen — mannelijke of vrouwelijke — die voor hen vermoedelijke carrière het Middelbaar Onderwijs noodig hadden.

Dan, niet alleen de *Vereeniging van de ex de H. schoolhoofden* komt de eer toe dit denkbeeld te hebben gehad en geopenbaard. Schrijver dezes wees reeds op het wenschelijke van de toelating der meisjes op de H. B. Sch. met driejarige cursus, toen in December 1895 het adres der ouders aan den Raad was verzonden en — sterker nog — bij een bezoek aan den Heer van Hall, wethouder van Onderwijs, in Juni 1896 geleacht door twee bestuursleden der *Vrije Vrouwenvereniging* met het doel over deze kwestie te spreken, blijk dat ook onze wethouder dat denkbeeld al had geopperd, doch zijn zinneloosheid niet werd gedeeld door de Commissie van Toezicht op het Middelbaar Onderwijs.

Sinds dat bezoek ten studietoos is den Gemeenteraad enige malen een adres gezonden door het Comité, gevormd uit verschillende onderwijzers-vereenigingen en de *Vrije Vrouwen*, alsook eens door de onderwijzeressen-vereeniging *Thaagstré*, telkens met het doel toelating van het meisje op de H. B. Sch. met driejarige cursus te vragen. Tot dusver nog zonder succes. Gemeent. Comité richtte zich ook tot de kandidaten voor den Gemeenteraad bij de toestemming met de vraag, of zij voor deze toelating waren en ontving van verscheidenen een gunstig antwoord.

Wie zich echter in deze nog onbetrogd beten, waren

de ouders van de meisjes, welke op plaatsing aanspraak zouden kunnen maken. Toch niet geheel. Om is bekend, dat eenige vaders en moeders zich reeds in 1896 verwoonden tot de directores van bedoelde scholen om hun dochters te laten inschrijven, doch ten antwoord ontvingen van den een: „Dat zal ik niet kon.“ van den ander: „Dat de directeur eerst eens een informeren, wij lij gelooft dat het niet ging.“ Deze ouders legden zich hierbij neer. Maar een andere, meer krachtige poging is gewaagd door den heer van Maarseveen, die om gemotiveerde gronden voor zijn dochterlijke aanvraag deed en aan het administratie-examen voor de H. B. Sch. met driejarige cursus te mogen deelnemen. Dit meisje, wier antwort toevallig de eerste vrouwelijke leerling is geweest op de H. B. Sch. met vijfjarige cursus, heeft nog niet doen zien, in welke richting zij zich het best zal ontwikkelen en juist daarom versocht haar vader, die haar naar de vijfjarige zou zenden, als zij bepaald wetenschappelijke opleiding noodig had, haar gelegenheid te geven, stiek te openbaren. De Gemeenteraad heeft echter op het adres van den heer van M. antwoord beschikt op grond van in-strijd-rijns met de plaatselijke verordeningen.

Na kunnen wij wel begrijpen, dat de Gemeenteraad de verordeningen niet elk eigenlijk kan veranderen of wijzigen en dat ook niet licht doet op aanvragen van een enkel ingezetene. Doch het geldt hier een bijzondere principe, waarbij zoo veel belang hebben en waarvan nog zoo weinigen dachten, en dat ook gewis door den Raad erkend en hoog geboonden zal worden, als op nieuw hij hen wordt aangehoort.

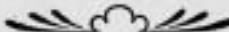
De zaak moet thans ter harte worden genomen door die ouders van meisjes, welke het met ons eens zijn. Ten, twintig, vijftig of honderd adressen van vaders of moeders, die voor eigen dochters vragen deelname aan het administratie-examen voor de H. B. Sch. met driejarige cursus zullen meer kracht, meer waarde hebben dan het verzoek van vereenigingen, comité's, of het aanbieden van een adres met duizenden handteekeningen, omdat er misschien onder die allen geen

enkele voorkant, die het op dit oogenblik voor om be-
maakt meisje zou begooien.

In twee huizen, ouders van 12- of 13jarige meisjes,
ligt thans de macht om de H. B. Sch. voor uw dochters
te openen. Uw plicht is het, evenwel voor haar toekomst
en geluk te zorgen als voor de onafhankelijkheid uwer
zonen. Wendt U tot den Gemeenteraad en . . . het pleit
zal spoedig beslist zijn.

Stoomdrukkerij „Elsevier”
N.Z. Voorburgwal 91, Amsterdam
